

6. detsember 2022

Lahend 8790/21 – positiivsed kohustused

Scalzo vs. Itaalia

Artikkel 8

Asjaolud

2010. aastal esitasid kaebaja ja tema vend Catanzaro kohtusse isaduse vaidlustamiseks hagi, milles taotlesid tuvastamist, et nad ei ole nende ema abikaasa bioloogilised lapsed. Kaebaja väitis, et tema bioloogiline isa on T.M. 2015. aastal Catanzaro kohus tuvastas peale ekspertiisi, et kaebaja ei ole oma ema abikaasa laps ja andis registripidajale korralduse registreerida kohtuotsus sünniaktides. See otsus vaidlustati. Hetkel pole kaebaja saanud siseriiklikelt kohtutelt lõpliku lahendit isaduse vaidlustamise hagi, kuigi menetlus on kestnud üle 12 aasta. Itaalia seaduste kohaselt ei saa esitada isaduse tuvastamise hagi, kui pole jõustunud lahend isaduse vaidlustamise kohta.

EIK-sse pöördudes kaebaja kaebab selle üle, et ei ole saanud esitada isaduse tuvastamise hagi ning, et menetlus on olnud ebamõistlikult pikk.

EIK seisukohad

EIK leidis, et kaasuse asjaolud kuuluvad kahtlemata artikli 8 kohaldamisalasse, sest artikkel 8 annab igale isikule õiguse teada oma päritolu ja lasta see vajadusel tuvastada.

EIK märkis, et kaebaja on jäänud 12. aastaks ebakindlasse olukorda, sest ei ole saanud esitada isaduse tuvastamise hagi, sest isaduse vaidlustamise kohta pole jõustunud lahendit.

EIK nentis, et sellist süsteemi nagu Itaalias, mille kohaselt isaduse vaidlustamise hagi on seoses isaduse tuvastamise menetlusega, võib põhimõtteliselt pidada artiklist 8 tulenevate kohustustega kokkusobivaks. Sellegipoolest tuli sellise süsteemi kontekstis kaitsta oma põlvnemise kindlaks tegemist taotleva isiku huve. Seda ei ole aga saavutatud, kui menetlus kestab mitu aastat ja takistab huvitatud isikul isaduse tuvastamise hagi esitamist. EIK märkis, et käesoleval juhul puudusid kaebajal vahendid menetluse kiirendamiseks.

EIK leidis kokkuvõtvalt, et kaebaja jäi käesoleval juhul oma isikliku identiteedi suhtes pikaajalise ebakindlasse seisundisse. Menetluse läbiviimise viis kujutas endast ebaproportsionaalset sekkumist kaebaja eraelu austamise õigusesse. Kaasuse asjaoludel pinnalt leidis EIK, et ametivõimud jätsid täitmata oma positiivsed kohustused. Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikkel 8 rikkumise.

EIK leidis, et Itaalia peab kaebajale maksma 10 000 euro mittevaralise kahju hüvitiseks ning 20 000 eurot kulude katteks.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

6. detsember 2022

Lahend 27122/14 – õiglane kohtupidamine ning õigus oma omandit segamatult kasutada

Spasov vs. Rumeenia

Artikkel 6 ja protokoll nr 1 artikkel 1

Asjaolud

Kaebaja, Bulgaarias registreeritud laeva omanik ja kapten, püüdis kammeljat Rumeenia majandusvööndis. Tema vastu esitati süüdistus, kuna tal ei olnud Rumeenia kalapüügilitsentsi ja, et ta oli kasutanud võrke, mis on Rumeenia õigusaktidega keelatud.

Kuna asjaolud leidsid aset pärast mõlema riigi ühinemist Euroopa Liiduga, tugines kaebaja liidu kalanduspoliitika reeglitele. Siiski otsustas apellatsioonikohus 2. oktoobri 2013. aasta lõplikus otsuses, et käesolevas asjas tuleb kohaldada ÜRO mereõiguse konventsiooni alusel vastu võetud Rumeenia õigusakte ja eeskirju ning, et siseriiklikud kammelja püügireeglid ei ole vastuolus Euroopa Liidu õigusega. Kaebajale määrati tingimisi üheaastane vangistus ning kolm trahvi (igaüks umbes 1350 eurot). Lisaks määrati kaebajale täiendavad karistused. Nendeks olid osaline vara konfiskeerimine (summas umbes 2250 eurot) ning Rumeenia majandusvööndis kalastamise ajutine keeld Mustal merel.

EIK-sse pöördudes leiab kaebaja, et apellatsioonikohtu otsus on vastuolus liidu kalanduspoliitika reeglitega ning seetõttu ei saanud ta õiglast kohtupidamist (artikkel 6-1 rikkumine). Lisaks kurdab kaebaja talle määratud lisakaristuste üle (protokoll nr 1 artikkel 1 rikkumine).

EIK seisukohad

Artikkel 6-1

EIK leidis, et tema ülesanne käesolevas asjas oli kindlaks teha, kas apellatsioonikohtu 2. oktoobri 2013. aasta lõplik otsus tulenes ilmsest õigusveast. EIK märkis sellega seoses, et apellatsioonikohus kohaldas käesoleval juhul siseriiklike kalandusalaseid õigusakte. EIK märkis, et liidu kalanduspoliitika eeskirjad on sätestatud mitmes määruses, mis on tervikuna siduvad ja liikmesriikides vahetult kohaldatavad. EL-i õiguse ülimuslikkuse põhimõtte kohaselt on otsekohalduv liidu määrus ülimuslik siseriikliku õigusaktid osas.

Käesolevas asjas oli kaebaja laev 20 meremiili kaugusel Rumeenia rannikust s.t Rumeenia majandusvööndis. Nõukogu määruse (EÜ) nr 2371/2002 artiklist 17 tuleneb, et ühenduse kalalaevadel on võrdne vetele ja kalavarudele juurdepääsu õigus kõigis ühenduse vetes. EIK leidis, et siseriiklikud ametiasutused ei kasutatud selle sama määruse artiklis 8 sätestatud mehhanismi selleks, et piirata juurdepääsu neile ressurssidele. Lisaks oli Euroopa Komisjon Rumeenia ametiasutustele selgelt teatanud, et kaebaja vastu algatatud menetlus oli vastuolus Euroopa Liidu õigusega. Komisjoni seisukoht, mis puudutas konkreetselt kaebaja juhtumit, oli saadetud Rumeenia ametivõimudele enne seda, kui apellatsioonikohus oli teinud oma lõpliku otsuse.

EIK leidis kokkuvõtvalt, et apellatsioonikohus oli teinud ilmse õigusvea. Apellatsioonikohus oleks pidanud kahtluse korral Euroopa Kohtult küsima eelotsust kõnealuste reeglite tõlgendamise kohta. Seetõttu EIK järeldas, et kaebaja oli "eitamise ohver" ning tuvastas artikkel 6 rikkumise.

Protokoll nr 1 artikkel 1

EIK märkis, et apellatsioonikohtu poolt kaebajale määratud rahalised karistused tulenesid Rumeenia õigusaktist (OUG nr 23/2008 sätted) ja oli kehtestatud lisaks süüdimõistmisele ebaseadusliku kalapüügi eest. EIK tuletas meelde oma varasemat järeldust, et kaebaja süüdimõistmine tulenes ilmsest

õigusveast. Sellest tulenevalt eelnimetatud sätted ei saanud olla õiguslikuks aluseks kaebajale täiendavate rahaliste karistuste määramisel, sest kaebajal oli Euroopa eeskirjade alusel õigus kalastada Rumeenia eksklusiivses piirkonnas Musta mere majandusvööndis. Sellest tulenevalt EIK tuvastas protokoll nr 1 artikkel 1 rikkumise.

Artikkel 41

EIK otsustas, et Rumeenia peab kaebajale tasuma kokku 6500 eurot varalise ja mittevaralise kahju hüvitiseks ning 4574 eurot kulude katteks.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

6. detsember 2022

Lahend 25212/21 – õigus perekonnaelu austamisele

K.K. jt vs. Taani

Artikkel 8

Asjaolud

2013. aasta detsembris sünnitas surrogaatema Ukrainas kaksikud, teise ja kolmanda kaebaja, pärast asendusemaduse lepingut esimese kaebaja ja tema abikaasaga. Abikaasa oli laste bioloogiline isa. Ukraina võimud väljastasid lastele sünnitunnistused, kus nimetati esimene kaebaja laste emaks ja tema abikaasa laste isaks. Lapsed toodi Taani 2014. aasta veebruaris.

Taanis on lasteseaduse kohaselt lapse sünnitanud naine lapse seaduslik vanem. Sellest tulenevalt ei olnud asendusemaduse lepingul, mille kohaselt esimene kaebaja nimetati sünnitunnistustel kahe lapse emaks, Taanis õiguslikku mõju. Lapsed said aga Taani kodakondsuse perekondlike sidemete tõttu isaga. Lisaks kiitsid ametivõimud märtsis 2018 heaks esimesele kaebajale ja tema abikaasale laste ühise hooldusõiguse andmise. Siiski keeldusid nad esimesele kaebajale kasuvanemana laste adopteerimise, kuna surrogaatemale maksti vajaliku nõusoleku eest. Ametivõimud tuginesid lapsendamiseaduse paragrahvile 15, mis sisaldas täielikku lapsendamiskeeldu, kui isikule, kelle nõusolekut on vaja, on makstud või ta on saanud selle eest tasu. Kaebajate vaidlustused polnud nende jaoks edukad ja ülemkohus jättis selle otsuse jõusse.

EIK-sse pöördudes tuginevad artiklile 8.

EIK seisukohad

Artikli 8 osa, mis käsitleb pereelu

EIK märkis, et on selge, et kolm kaebajat ja laste isa elasid Taani tulekust saadik koos ja nad on Taani kodanikud. Seetõttu EIK järeldas kokkuvõtvalt, et neil ei olnud perena elamisena probleeme ning seetõttu ei esine selles osas artikkel 8 rikkumist.

Artikkel 8 esimese kaebaja eraelu aspektist

Ülemkohus keskendus oma otsuses laste eraelule. Näib, et ülemkohus pidas enesestmõistetavaks, et kaalul olevad avalikud huvid kaalusid üles esimese kaebaja õiguse oma eraelu austamisele – tema õigusele isiklikule arengule lastega suhtlemise ja selle suhte jätkamise kaudu. See oli kooskõlas EIK arutluskäiguga asjakohases [nõuandvas arvamuses](#) (P16-2018-001) ja otsusega kohtuasjas [Mennesson](#)

[vs. Prantsusmaa](#). Seetõttu ei näinud EIK põhjust teisiti otsustada. EIK ei tuvastanud selles osas artikkel 8 rikkumist.

Artikkel 8 laste eraelu aspektist

EIK märkis, et ülemkohus asus seisukohale, et lapsendamisseaduse §-s 15 sätestatud lapsendamiskeelu, mille puhul makstakse nõusoleku andjale, eesmärk oli takistada laste kaubaks muutumist. Käesoleval juhul keeldusid ametivõimud lapsendamise lubamisest, kuid nõustusid jagatud hooldusõigusega. Seega puudus kaebajate vahel seaduslikult tunnustatud vanema ja lapse suhe. See asetask lapsed ebakindlasse õiguslikku olukorda näiteks pärimise küsimuses. Taani ametiasutuste rakendatud meetmed ei olnud seda kompenseerinud. EIK kordas, et laste huvid on sellistel juhtudel esmatähtsad ja seetõttu leidis, et Taani ametivõimud ei suutnud leida tasakaalu laste ja avalike huvide vahel kaubandusliku asendusemaduse negatiivsete mõjude piiramisel. Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikkel 8 rikkumise teise ja kolmanda kaebaja osas.

EIK leidis, et Taani peab teisele ja kolmandale kaebajale maksma mittevaralise kahju hüvitiseks 5000 eurot.

Lahendile on lisatud kolme kohtuniku ühine eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

6. detsember 2022

Lahend 14581/20 – õigus valida

Kalda vs. Eesti (Nr 2)

Protokolli nr 1 artikkel 3

Asjaolud

Kaebaja viibib praegu vanglas ja kannab eluaegset vangistust seoses mitmete kuritegude sooritamise pärast. 2019. aasta aprillis esitas ta taotluse, et tal lubatakse hääletada järgmisel kuul toimuvatel Euroopa Parlamendi valimistel. Tema taotlus jäeti rahuldamata. Ta vaidlustas selle otsuse siseriiklikes kohtutes edutult.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja protokoll nr 1 artiklile 3.

EIK seisukohad

EIK märkis, et kaebajalt võeti 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigus ära seadusega sätestatud üldse keelu tõttu, mis kehtis automaatselt kõikidele süüdimõistatud kinnipeetavatele. Vaidlustatud keeld kujutas sekkumist kaebaja valimisõigusesse, mis tuleneb protokoll nr 1 artiklist 3. Kaebaja hääletamisõigusesse sekkumisel oli legitiimne eesmärk.

Mis puudutab hääletamisekeelu proportsionaalsust, siis märkis EIK, et süüdimõistatud kinnipeetavate hääletamisõigust Euroopa Parlamendi valimistel piirav siseriiklik seadus ei võtnud arvesse süüteo olemust, raskust ega vangistuse pikkust ning süüdimõistamise individuaalsed asjaolusid. Valitsus ei esitanud tõendeid selle kohta, et Eesti seadusandja oleks kunagi püüdnud tasakaalustada konkureerivaid huve või hinnata süüdimõistatud vangide valimisõiguse üldise keelu proportsionaalsust. EIK märkis, et puudusid tõendid selle kohta, kas siseriiklikud kohtud oleksid käesolevas asjas karistuse määramise ajal arvestanud asjaoluga, et vanglakaristuse määramine tooks kaasa kaebaja valimisõiguse äravõtmise.

Käesolev juhtum näis pealtnäha sarnane nendega, mida EIK on uurinud varasemates kohtuasjades, kus kõne all oli vangide valimisõiguse üldine keeld. Erinevalt juhtumitest, kus EIK tuvastas EIÕK protokoll nr 1 artikli 3 rikkumise, olid siseriiklikud kohtud aga käesoleval juhul hinnanud konventsiooni kohaldamise proportsionaalsust. Seetõttu uuris EIK viisi, kuidas siseriiklikke õigusakte kohaldati konkreetse kaebaja suhtes tema konkreetsetes tingimustes, võttes muu hulgas arvesse siseriiklike kohtute järeldusi.

Siseriiklikud kohtud olid põhjendanud, et hääletamiskeeld oli kaebaja suhtes proportsionaalne, võttes arvesse tema poolt toimepandud kuritegude arvu, olemust ja raskust ning tema jätkuvat kuritegelikku käitumist vanglas viibimise ajal. Sellega seoses märkis EIK, et toimepandud süütegude raskus oli ka üks teguritest, mida suurkoda [Scoppola](#) otsuse tegemise puhul arvestas, jõudes järeldusele, et konventsiooni ei ole rikutud. EIK arvestas ka seda, et kuigi Riigikohus oli kaebaja puhul pidanud hääletamispiirangut põhjendatuks, oli otsuses EIK praktikale tuginedes siiski leitud, et see piirang rikub paljude kinnipeetavate õigusi.

EIK järeldas, et ei ole alust tuvastada, et siseriiklikud kohtud olid ületanud oma otsustusruumi. Sellest tulenevalt ei tuvastanud EIK protokoll nr 1 artikkel 3 rikkumist.

Otsusele on lisatud kahe kohtuniku eriarvamused. Mõlemad leidsid, et kaebaja õigust vabadele valimistele oli rikutud.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

6. detsember 2022

Lahendid 468/20, 5898/20, 7270/20, 10808/20, 12513/20, 14941/20, 16557/20, 16917/20, 18751/20, 20789/20, 20790/20, 29109/20, 30745/20, 34247/20, 34348/20, 39479/20, 41256/20, 42014/20 ja 49598/20 – austus pereelu vastu

Subaşı jt vs. Türgi

Artikkel 8

Asjaolud

Kaebajad on 19 Türgi kodaniku, keda peeti kinni eeluurimisvanglates või olid juba süüdimõistetud. Neid peeti kinni erinevates kinnipidamisasutustes üle riigi. Vastav õigusraamistik andis kinnipeetavatele õiguse, et neid saab korra nädalas külastada kinnipidamisasutuse administratsiooni määratud tingimustel. Kinnipidamisasutuste administratsioonid oli kehtestanud tingimused, mille kohaselt oli võimalik kinnipeetavaid nädalavahetusel külastada. Selle tingimuse põhjenduseks olid toodud kinnipidamisasutuste ülerahvastatus, personalipuudus ja turvakaalutlused.

Kõigil kaebajatel olid kooliealised lapsed ning nad kaebasid selle üle, et nende kooliealistel lastel ei ole võimalik neid külastada administratsiooni poolt kehtestatud tingimustel (see tähendab argipäevadel), sest nad käivad sellel ajal koolis. Kõik kaebajad, välja arvatud kaks, vaidlustasid selle piirangu edutult. Lisaks vaidlustasid kaks kaebajat edutult kinnipidamisasutuse juhtkonna otsused keelata telefonikõned nädalavahetustel.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad artiklile 8.

EIK seisukohad

EIK märkis, et kuigi kaebajad said argipäevadel oma kooliealiste laste külastusi vastu võtta, siis nad ei saanud täiel määral kasutada iganädalast külastusõigust, mis kujutas sekkumist nende pereelu õigusesse. Külastuste piirangud olid seadusest tulenevad, mis andis kinnipidamisasutuse juhtkonnale õiguse määrata külastuspäevade korra tingimused, et need toimuvad korra nädalas. Seetõttu oli sekkumine kooskõlas seadusega ning sellel oli ka legitiimne eesmärk - ennetada korrarikkumisi.

Vaidlustatud piirangute proportsionaalsust hinnates märkis EIK, et kõik kaebajad olid vangla juhtkondadele esitatud taotlustes välja toonud praktilised raskused, mis nende kooliealiste laste jaoks kaasnevad, kuid nad külastavad neid argipäevadel. Sealhulgas oli välja toodud ka külastamisega kaasnev pikk teekond, sest kinnipidamisasutused olid kooliealiste laste kodudest üsna kaugel. Kõik kinnipidamisasutuste juhtkonnad, välja arvatud üks, olid oma keeldumisotsustes samal viisil toonud põhjenduseks kinnipidamisasutuse ülerahvastatuse, personalipuuduse ja turvakaalutlused. EIK järeldas, et ei ilmnenu, et administratsioonid oleksid andnud konkreetse hinnangu selle kohta, kui paljudel kinnipeetavatel olid sellised konkreetset vajadused või kas oleks olnud võimalik rakendada alternatiivseid vahendeid kinnipeetud vanemate ja nende laste vahelise suhtlemise hõlbustamiseks.

EIK juhtis tähelepanu, et artikkel 8 kohustab riike võtma arvesse kinnipeetava ja tema pereliikmete huve. Lisaks märkis EIK, et on varem juhtinud riiklike ametiasutuste tähelepanu 2006. aasta Euroopa vanglaeeskirjades sätestatud soovitude tähtsusele. EIK kordas sellega seoses, et riikidel on positiivne kohustus aidata kinnipeetavatel oma peredega kontakti hoida.

EIK leidis, et kasutades oma otsustamisõigust iganädalaste külastuste päevade määramisel olid kinnipidamisasutuste juhtkonnad teinud oma otsused üksnes asutuste suutlikkuse seisukohast. Tundus, et külastuste piiramine tööpäevadele ja tööajale oli mõeldud külastajate arvu vähendamiseks, et ametiasutustel oleks lihtsam külastusi hallata. Siseriiklikud kohtud nõustusid vaidlustatud piiranguga üksnes juhtkonna otsustes toodud põhjendustel. Sellega seoses ei ilmnenu menetlevate kohtute otsustest, et nad oleksid konkureerivaid huve kaalunud või kaebajate argumente hoolikalt kaalunud. Konstitutsioonikohus jättis kaebajate üksikkaebused lühidalt rahuldamata. Konstitutsioonikohus viitas oma kohtupraktikale, mis oli asjakohane eriolukorra ajal kehtestatud piirangute kohta, kuigi kaebajate kaebused puudutasid perioodi pärast eriolukorra tühistamist, nõudes seega uut läbivaatamist. EIK leidis, et käesolevas asjas kohaldatud siseriiklik õigusraamistik ei olnud kaebajatele pakkunud piisavat kaitset meelevaldse sekkumise eest. Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikkel 8 rikkumised.

Seoses kahe kaebaja kaebustega selle kohta, et neil piirati nädalavahetusel telefonikõned, märkis EIK, et kuigi artiklit 8 ei saa tõlgendada kui üldist kohustust tagada kinnipeetavatele juurdepääs telefonidele on EIK valmis nõustuma, et nädalavahetusel helistamise piirangul oli seaduslik alus ja see taotles korrarikkumiste ennetamise legitiimset eesmärki.

Samas mis puudutab nende piirangute vajalikkust, siis märkis EIK, et kinnipidamisasutuste juhtkondade otsused keelata telefonikõned nädalavahetusel olid sõnastatud väga üldsõnaliselt, ilma et oleks konkreetset hinnatud kinnipeetavate vajadusi ega arvestatud riigi positiivsete kohustustega kinnipeetavate abistamisel hoida kontakti oma lastega. Seetõttu olid EIK järeldused nädalavahetuse külastuste kohta kohaldatavad ka telefonikõnede piirangute puhul. EIK leidis, et siseriiklikud ametivõimud olid kaebajate kaebustega tegelenud pealiskaudselt, jättes nad ilma artiklis 8 sisalduvatest menetlustagatistest. EIK tuvastas seetõttu ka selles osas artikkel 8 rikkumised.

EIK leidis, et Türgi peab igale kaebajale maksma mittevaralise kahju hüvitiseks 1500 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

6. detsember 2022

Lahend 39859/14 – vara kasutamise kontroll

Pannon Plakát Kft jt vs. Ungari

Protokolli nr 1 artikkel 1-2

Asjaolud

Kaasus puudutab teeäärseid reklaamtahvleid reguleerivate õigusaktide, eelkõige liiklusseaduse ning valitsuse määruste kehtestamist ja muutmist, millel oli märkimisväärne piirav mõju teeäärsete reklaamtahvlite kasutamisele ja uute reklaamtahvlite kasutamisele väljaspool asulaid. Piirangu tõttu kaotasid kaebajad võimaluse kasutada ja välja rentida märkimisväärse hulgal oma varem paigaldatud reklaamtahvleid ning seetõttu kaotasid ka märkimisväärse sissetuleku. Kaks äriühingut muutusid järgmistel aastatel maksejõuetuks. Kaebajate vaidlustused ei olnud edukad.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad artiklile 10 ja protokolli nr 1 artiklile 1.

EIK seisukohad

Teise ja viienda kaebaja osas

EIK märkis, et pärast teise ja viienda kaebaja maksejõuetuks muutumist, kuid enne äriregistrist kustutamist, loovutasid nad kohtus oma nõude teisele äriühingule ja aktsionärile, kes soovisid neilt üle võtta individuaalkaebuse esitamise õiguse.

EIK leidis, et artikli 34 kohane individuaalkaebus ei ole varaline õigus ega ka üleantav. Olenemata kõnealuse tehingu kehtivusest siseriikliku õiguse seisukohast, oleks kaebaja staatuse üleandmise lubamine vastuolus konventsiooni olemusega. Lisaks ei esinenud inimõiguste austamisega seotud erilisi asjaolusid, mis sunniksid jätkama avalduse läbivaatamist teise ja viienda kaebaja osas vastavalt artikli 37 lõikele 1, arvestades, et nad olid muutunud maksejõuetuks ja nõue oli oma olemuselt valdavalt rahaline. Sellest tulenevalt leidis EIK, et nende kaebused on vastuvõetamatud.

Esimene, kolmas, neljas, kuues ja seitsmes kaebaja

EIK märkis, et kaebajate äritegevus oli kuulunud koduvälise reklaami sektori konkreetseesse segmenti, nimelt teeäärseesse reklaami, mis nõudis varasid, käesoleval juhul teeäärseid reklaamtahvleid, mis olid spetsiaalselt kavandatud ja sobilikud ainult teeäärseks kasutamiseks. Kaebajate ettevõtlusvabadust riivanud seadusandliku meetme tõttu olid nad kaotanud võimaluse kasutada ja välja rentida märkimisväärse hulgal oma varem paigaldatud reklaamtahvleid. Seetõttu pidid nad lõpetama või muutma lepinguid olemasolevate klientidega. Lisaks pidid kaebajad katma kulud, mis tekkisid reklaamtahvlite eemaldamisega, mida ei saanud kasutada muudel tulu teenivatel eesmärkidel. See omakorda vähendas oluliselt nende sissetulekuid ja tõi kaasa neile investeringute väärtuse kaotuse. Arvestades tõsiseid majanduslikke tagajärgi, kujutas vaidlustatud meede endast nende omandiõiguse sekkumist.

Vaidlustatud meede oli seaduslik ja taotles legitiimset eesmärki, milleks oli tagada oluline avalik huvi, nimelt vähendada liiklusõnnetuste arvu, et tagada juhtide tähelepanu ning tagada liiklusmärkide parem nähtavus. See oli kooskõlas kostjariigi rahvusvahelise kohustustega, mis tulenes 8. novembri 1968. aasta Viini liikluskonventsioonist.

EIK leidis, et üleminekuperiood, mis anti kaebajatele oma äritegevuse muutmiseks, oli väga lühike ning seda ei saanud pidada piisavaks. Esimese muudatuse väljakuulutamise ja jõustumise vahel oli vaid kaks päeva. Veelgi enam, arvestades, et liiklusseadus keelas juba enne vaidlustatud meetme vastuvõtmist

teeäärsete reklaamtahvlite paigutamise osas, milles need kujutasid endast ohtu liiklusohutusele, oli kaebajatel tekkinud õiguspärane ootus oma äritegevuse jätkamiseks. Seega, kuigi vaidlustatud meede oli kvalitatiivsest vaatenurgast piisavalt ettenähtav, st selle sõnastus oli piisavalt täpne, oli see käesoleva juhtumi kontekstis ootamatu.

Kokkuvõttes, võttes arvesse vaidlustatud meetme osaliselt tagasiulatuvat olemust, selle ootamatut iseloomu, lühikest üleminekuperioodi, kompensatsioonikava puudumist ja seda, kui oluline oli selline äritegevus kaebajate jaoks, siis kaebajate õigustesse sekkumine oli taotletava eesmärgiga võrreldes ebaproportsionaalne ning kaebajad pidid kandma individuaalset ja ülemäärast koormust. Sellest tulenevalt tuvastas EIK protokoll nr 1 artikkel 1 rikkumise.

EIK leidis, et Ungari peab esimese kaebaja äriühingule maksma varalise ja mittevaralise kahju hüvitiseks 240 000 eurot, neljandale 170 000 eurot, kuuendale 150 000 eurot ja seitsmendale 130 000 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

8. detsember 2022

Lahendid 34349/18, 34638/18 ja 35047/18 – täitetoimingud

M.K. jt vs. Prantsusmaa

Artikkel 6

Asjaolud

Juhtumid puudutasid varjupaigataotlejaid, kellel ei olnud sündmuste toimumise ajal majutust/eluaset. Neile ei antud kohtasid spetsiaalsetes vastuvõtukeskustes ega võimaldatud ka erakorralist majutamist. Nad pöördusid halduskohtusse, kus kiirmenetluse kohtunik tegi nende jaoks soodsa lahendi, mille kohaselt käskis riigil leida neile erakorraline eluase. Samas riik ei täitnud nende jaoks soodsat lahendit.

EIK poole pöördudes kaebavad kaebajad selle üle, et siseriiklikud ametiasutused ei võimaldanud neile erakorralist eluaset vaatamata jõustunud kohtulahenditele ning, et seetõttu pidid nad halbades elamistingimustes olema.

EIK seisukohad

Artikkel 6-1

EIK leidis, et taotluste sarnast sisu silmas pidades on neid asjakohane ühiselt menetleda. EIK leidis, et käesolevas asjas on artikkel 6-1 kohalduv.

EIK võttis teadmiseks valitsuse argumendi, mille kohaselt olid Haute-Garonne'i departemangu vastuvõturajatised täis (eriti juulis 2018) ning, et puudusid rahalised vahendid kaebajatele hotelli majutuse kulude katmiseks. Valitsus ei viidanud oma vastuses, et kas oleks olnud võimalik kaebajad üle viia teiste departemangude majutusasutustesse. Valitsus ei viidanud üheligi positiivsele sammule, mida nad olid teinud, et täita halduskohtu kiirmenetluse kohtuniku lahendeid. EIK märkis, et kaebajad olid olnud eriti hoolsad ja teinud jõupingutusi tehtud määruste täitmiseks. EIK leidis, et pädevad haldusasutused käitusid põhjendamatult passiivselt. EIK märkis ka, et valitsus ei esitanud piisavalt tõendeid selle kohta, et nad ei suutnud katta kaebajate hotellimajutuse kulusid. EIK tuvastas seetõttu kokkuvõtvalt artikkel 6-1 rikkumise.

Artikkel 3

EIK leidis et kaebajad oleksid pidanud esitama halduskohtusse riigi vastu kahju hüvitamise hagi, et nõuda kahju hüvitamist, mida nad olid väidetavalt kandnud perioodi tõttu, mil nad olid eluasemeta. Seetõttu otsustas EIK, et artikli 3 alusel esitatud kaebus tuleb siseriiklike õiguskaitsevahendite ammendamata jätmise tõttu tagasi lükata.

Artikkel 41

EIK leidis, et Prantsusmaa peab iga kaebuse kohta maksma mittevaralise kahju hüvitiseks 5000 eurot ning ühiselt kaebajatele kulude katteks 7150 eurot.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

8. detsember 2022

Lahend 42010/18 – alandav ja ebainimlik kohtlemine

Yakovlyev vs. Ukraina

Artikkel 3

Asjaolud

22. jaanuaril 2018 alustas kaebaja koos teiste kinnipeetavatega näljastreiki, et protesteerida kohtlemise üle Zamkova vanglas. Izyaslavi kohtu määrusega määrati kaebajale 1. veebruarist 5. veebruarini 2018 iga päev sundtoitmine. Kaebaja kirjeldas sundtoitmist järgmiselt (mis tema väitel kestis 30 kuni 90 minutit): ta pandi käeraudadesse käed tema sellja taha, teda piirasid mitmed vanglaametnikud, kellest siis üks pistis jõuga spetsiaalse kummitoru sügavale kurku, põhjustades talle tõsist valu ja pannes ta lämbuma. Kaebaja kaebas Izyaslavi kohtu määruse peale edutult edasi. 6. veebruaril 2018 lõpetas ta näljastreigi.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja eelkõige artiklile 3 ning leiab, et tema sundtoitmine polnud meditsiinilisest küljest vajalik, see rikkus tema privaatautonomiat ning kahjustas talle füüsilist ja mentaalset valu.

EIK seisukohad

Meditsiinilises aruandes ei olnud seletust, et miks kaebaja sundtoitmine on tema elu ja tervise päästmiseks vajalik. Izyaslavi kohus pidas meditsiinilises aruandes toodud järeldusi piisavaks, et määrata kaebajale sundtoitmine. Samas jättis kohus arvestamata kaebaja rahuldava tervisliku seisundi, mis võimaldas tal kohtuistungil osaleda, ja kaebaja enda argumendid sundtoitmise ebavajalikkuse kohta. EIK leidis seetõttu, et kaebaja sundtoitmise meditsiinilist vajadust ei olnud veenvalt tõendatud.

Lisaks ei olnud Izyaslavi kohus nõuetekohaselt vastanud kaebaja väidetele. Izyaslavi kohus ei uurinud alternatiivseid vahendeid väidetava ohu ärahoidmiseks kaebaja tervisele ega kommenteerinud tema väidet selle kohta, et Ukrainas ei ole sundtoitmiseks kehtestatud seaduslikku menetlust. Apellatsioonikohus lükkas kaebaja argumendid lihtsalt tagasi kui „alusetu“ ja „tähelepanu ei vääri“. Vanglatöötajate piiramatult kaalutusõiguse olemasolu kaebaja sundtoitmise läbiviimisel koos tõendite puudumisega selle kohta, kuidas see tegelikult toimus, olid EIK jaoks piisavad, et nõustuda kaebaja kirjeldusega sündmustest, mille tõttu ta oli kannatanud liigset valu.

Lõpetuseks märkis EIK, et nagu tunnistasid ka siseriiklikud võimud ise, on Zamkova vangla kinnipeetavad juba aastaid esitanud kaebusi vangla administratsioonile nende õiguste rikkumise kohta, kuid tulutult. Sellistel asjaoludel võib kaebaja algatatud näljastreiki pidada protestivormiks oma nõudmiste kuuldavaks tegemiseks.

EIK leidis, et kaebajat on väärkoheldud ja tuvastas artikkel 3 rikkumise.

EIK leidis, et Ukraina peab kaebajale maksma mittevarelise kahju hüvitiseks 12 000 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

8. detsember 2022

Lahend 14889/19 – austus eraelu vastu

Pejřilová vs. Tšehhi Vabariik

Artikkel 8-1

Asjaolud

Enne onkoloogilise ravi alustamist lasi kaebaja abikaasa oma sperma külmsäilitada, kasutades selleks abistava viljastamise keskuse teenuseid. Kaebaja abikaasa allkirjastas säilitamisega seotud nõusoleku vormi. Nõusoleku vorm sisaldas muu hulgas teavet selle kohta, et iga kord, kui sperma sulatatakse kunstliku viljastamise protseduuri jaoks, on vaja täiendavat kirjalikku nõusolekut. 15. detsembril 2014 allkirjastasid kaebaja ja tema abikaasa vormid, et saaks alustada *in vitro* viljastamist (IVF) ning kaebaja abikaasa sperma sulatamist ja selle kasutamist intratsütoplasmaatilisel sperma süstimisel. Seejärel kaebaja abikaasa tervis halvenes ja ta suri 16. juunil 2015, enne kui oli astunud mingeid täiendavaid samme. 7. septembril 2015 palus kaebaja lasta oma munarakud viljastada surnud abikaasa külmsäilitatud spermaga. Keskus keeldus, väites, et selline kord oleks vastuolus siseriikliku õigusega.

Kaebaja esitas hagi, et kohustada keskust teenust osutama. Esimese astme kohus jättis selle rahuldamata. Kaebaja edasikaebed ei olnud edukad.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 8 ning leiab, et riik peaks austama tema soovi oma lapse isa osas ning lubama tal kasutada viljastamise protseduuris oma surnud abikaasa spermat.

EIK seisukohad

EIK märkis, et artikkel 8 kaitseb õigust eostada laps ja kasutada sel eesmärgil meditsiinilist abi. IVF-ravi kasutamine tõi meditsiini ja teaduse kiire arengu taustal esile tundlikke moraalseid ja eetilisi probleeme. Käesolevas kohtuasjas tõstatatud küsimused hõlmasid peale individuaalsete huvide ka mitmeid laiemaid avalikke huve. Kuna need puudutasid IVF-ravi reguleerimist, selleks ettenähtud geneetilise materjali kasutamiseks nõusoleku andmist ja surnud mehe sperma kasutamist. Selles osas puudus selge üleeuroopaline konsensus, mistõttu oli kostjariigil selles valdkonnas lai otsustusruum.

Tšehhi spetsiifilise tervishoiuteenuse seaduse (seadus nr 373/2011) vastavad sätted nägid ette, et kunstlikku viljastamist võib teha ainult naise ja mehe kirjaliku avalduse alusel, kes kavatsesid koos viljatusravile minna. Avaldus pidi olema alla 6 kuu vana. Samuti pidi viljatu paar andma kirjaliku nõusoleku kunstlikuks viljastamiseks ja see tuli uuesti anda enne iga kunstliku viljastamise katset. Tšehhi seadusandja otsus kehtestada sellised sätted ja nende tõlgendus siseriiklike kohtute poolt näitas kavatsust austada inimväärkust ja vaba tahet, samuti soovi tagada õiglane tasakaal kunstliku viljastamise osapoolte vahel nii, et iga inimene kui ta loovutab sugurakke selliseks raviks, teaks ette, et tema geneetilist materjali ei saa ilma tema jätkuva nõusolekuta kasutada. Vastuseks kaebaja

argumendile, et anonüümsed spermadoonorid andsid spermat annetades nõusoleku vaid üks kord, märkis EIK, et seaduse nr 373/2011 sõnastus viitas sellele, et viljatu paari nõusolek kunstlikuks viljastamiseks on vajalik sõltumata sellest, kas kunstlik viljastamine toimus anonüümselt doonorilt saadud spermaga või naise partneri antud spermaga. Seega ei olnud anonüümsete ja tuvastatavate doonorite puhul täidetud tingimuste vahel erinevust, kuna igal juhul peeti kunstliku viljastamise nõusoleku andnud meest (ja mitte anonüümset doonorit) sündinud lapse isaks. Võttes arvesse eeltoodut, oli EIK veendunud, et vaidlustatud meetmel oli legitiimne eesmärk, nimelt kõlbluse ning teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitse.

Arvestades Tšehhi seadusandjale antud kaalutlusruumi, omistas EIK teatava tähtsuse asjaolule, et Euroopas ei olnud piisavalt konsensust selle kohta, kas lesk võib lasta oma munarakke viljastada surnud abikaasa külmutatud spermaga. EIK kordas, et artikli 8 nõuetega ei ole vastuolus see, kui riik kehtestab eraelu olulisi aspekte reguleerivaid absoluutse iseloomuga eeskirju, mis ei näe ette konkureerivate huvide kaalumist iga üksikjuhtumi asjaoludel.

EIK leidis, et siseriiklikud kohtud olid kaebaja argumente hoolikalt uurinud, kui leidsid, et seaduse nr 373/2011 sätteid ei saa kohaldamata jätta. Siseriiklikud kohtud rõhutasid muu hulgas, et olukorras, kus kaebaja abikaasa oli allkirjastanud nõusoleku vormi, mis sisaldas selgesõnalist sätet külmsäilitatud sperma hävitamise kohta tema surma korral, tuleb temalt seadusega nõutud täiendav nõusolek saada enne surma ja seda ei saa kohtu otsusega asendada.

EIK kokkuvõtvalt ei tuvastanud käesolevas asjas artikkel 8 rikkumist.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)